

Prof. dr hab. Janusz Ruskowski
Jean Monnet Chair *ad Personam*
Instytut Politologii i Europeistyki
Uniwersytet Szczeciński
ul. Krakowska 71-79
70-071 Szczecin
Tel.: 091 444 32 42 e-mail: janruoie@poczta.onet.pl

RECENZJA

**głównego osiągnięcia naukowego oraz innych aktywności
naukowych, organizacyjnych i dydaktycznych
doktora Bartosza Pielńskiego
w związku z postępowaniem habilitacyjnym**

Recenzja osiągnięć naukowych doktora Bartosza Pielńskiego została podzielona na dwie części. Pierwsza z nich dotyczy oceny powiązanego tematycznie cyklu publikacji pt. *Od instytucjonalizmu historycznego do gramatyki instytucjonalnej. Poszukiwanie specyfiki instytucjonalnych badań nad dobrostanem jednostek* (Warszawa 2019). Druga część recenzji dotyczy całości dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra Bartosza Pielńskiego.

Część I

O C E N A

**powiązanego tematycznie cyklu publikacji
Bartosza Pielńskiego
Pt.**

***Od instytucjonalizmu historycznego do gramatyki instytucjonalnej.
Poszukiwanie specyfiki instytucjonalnych badań nad dobrostanem jednostek
(Warszawa 2019)***

Uwagi ogólne

Polityka społeczna jako subdyscyplina nauk o polityce jest obszarem dość trudnym w metodologicznej i teoretycznej eksploracji oraz użytkowej aplikacji. Dlatego też każda próba

poszukiwań i zastosowań rozwiązań teoretycznych i metodologicznych przynosząca w efekcie nowe ujęcie oraz kreśląca inną perspektywę badawczą w polityce społecznej budzi szczególne zainteresowanie. Taką próbę podjął dr Bartosz Pieliński w cyklu jedenastu publikacji powiązanych tematycznie pt. *Od instytucjonalizmu historycznego do gramatyki instytucjonalnej. Poszukiwanie specyfiki instytucjonalnych badań nad dobrostanem jednostek.*

Ocena jednotematycznego cyklu została podzielona na trzy części: 1. uwagi metodologiczne i formalne, 2. uwagi merytoryczne, 3. konkluzja.

1. Uwagi metodologiczne i formalne

Przedłożony do oceny powiązany tematycznie cykl publikacji dotyczy polityki społecznej i składa się z 11 opracowań naukowych. Wśród nich znajdujemy: 5 artykułów naukowych (w tym jeden współautorski), 7 rozdziałów w pracach zbiorowych. Muszę przyznać, że to najmniejszy cykl jednorodnych opracowań, z jakim się spotkałem na etapie postępowań habilitacyjnych.

Odnosząc się do struktury cyklu i kolejności zawartych w nim opracowań, chciałbym podkreślić, że jest on ułożony merytorycznie. Wprawdzie pierwszy tekst jest chronologicznie najwcześniejszy (dotyczący Federalnego Narodowego Stowarzyszenia Hipotecznego w USA), ale nie świadczy to o jakimś szerszym zamyśle Autora poukładania opracowań w zgodzie z chronologicznym następstwem wydarzeń po sobie.

Wprawdzie na miejscu Autora zacząłbym całość cyklu od tekstu ósmego pt. *W kręgu pojęć i zagadnień współczesnej polityki społecznej*, który porządkuje siatkę pojęć jednej z istotniejszych subdyscyplin nauk o polityce, jaką jest polityka społeczna. Dopiero potem powinny pojawić się teksty teoretyczne, a na końcu opracowania dotyczące konkretnych przypadków instytucji, sankcji itd. (czyli swoiste *case studies*). Piszę o tym, gdyż cykl powinien być skonstruowany niemal jak monografia, czyli w swoisty sposób narastająco, lub mieć logikę substancjalnej całości. Jeżeli Autor miał inny pomysł na układ tekstów w cyklu, to powinien ten pomysł wyraźnie uzasadnić, a tego niestety mi zabrakło. Nie wykluczam zresztą, że dałbym się przekonać argumentom Autora, tylko tego typu argumenty się nie pojawiły.

W Autoreferacie nie znajduję celu całego projektu. Dr B. Pieliński stawia wprawdzie dwa pytania (w jaki sposób przedstawiciele poszczególnych odmian nowego instytucjonalizmu

postrzegają rzeczywistość społeczną i ją badają, oraz która z owych odmian wraz z właściwym dla niej ujęciem życia społecznego najlepiej odpowiada poznawczym potrzebom polityki społecznej?), ale nie jestem pewny, czy są one ekwiwalentem celu, czy też nie są?

Dr B. Pieliński stawia dwie tezy badawcze, z których pierwsza zakłada, że w badaniach polityki społecznej należy zajmować się analizą tych wszystkich instytucji, które w znaczący sposób oddziałują na dobrostan jednostek lub innych aktorów życia społecznego uważanych - z wybranej perspektywy aksjologicznej - za istotnych. Druga teza głosi, że perspektywą szczególnie predestynowaną do wykorzystania w instytucjonalnych badaniach nad polityką społeczną jest instytucjonalizm racjonalnego wyboru, a w szczególności jego wersja rozwijana przez Elinor Ostrom. Obie tezy są ważne i mogą przyczynić się do nowych rozwiązań stosowanych w zgłębianiu polityki społecznej, a tym samym w rozwijaniu nauk o polityce.

Cały cykl jest silnie oparty na wyjaśnieniach teoretycznych w tym przede wszystkim opartych na nowym instytucjonalizmie, który jest paradygmatem wiodącym dla Autora.

Deklaracje metodologiczne (poza pewnymi próbami stosowanymi w poszczególnych tekstach cyklu, o czym będzie mowa w dalszej części recenzji) koncentrują się przede wszystkim wokół gramatyki instytucjonalnej, jako narzędzia analitycznego odnalezionego w ramach IAD (Institutional Analysis and Development), które jest najbardziej istotne z punktu widzenia badania polityki społecznej. Autor w cyklu odwołuje się do wybranych przypadków (np. Federalne Narodowe Stowarzyszenie Hipoteczne, granice i liberalizacja handlu itd.), zatem myślę, że przynajmniej sekwencyjnie powinien zastosować metodę *case studies*.

Cenne są odniesienia Autora dotyczące wpływu Jego badań i ustaleń poczynionych w ich wyniku na rozwój dyscypliny.

Ze względu na to, że wiele ustaleń metodologicznych oraz teoretycznych znajduje się także w poszczególnych tekstach w ramach cyklu, chciałbym w tym miejscu zaznaczyć, że pewna ilość uwag z oceny metodologiczno-formalnej siłą rzeczy znajdzie się także w poniższych uwagach merytorycznych.

Można z całą stanowczością stwierdzić, że strona teoretyczna i metodologiczna całego cyklu oraz poszczególnych jego części jest rozbudowana i w niektórych elementach zaawansowana.

Inne uwagi metodologiczne i warsztatowe:

1. Zdarza się, że w jednym tekście Autor stosuje dwa różne terminy odnoszące się do tego samego problemu. Np.: instytucjonalizm feministyczny i feminizm

instytucjonalny (są to dwa różne terminy, do których Autor powinien się odnieść, jak je stosować i jak rozumieć?).

2. Brak konsekwencji w stosowaniu innych terminów” teoria wyboru społecznego oraz teoria wyboru publicznego.
2. W wielu tekstach włączonych do cyklu brakuje podsumowania (zakończenia), a tym samym efektów ustaleń i rekomendacji dla świata nauki oraz dla świata praktyki. Muszę przyznać, że jest to nieco rozczarujące na poziomie procedury habilitacyjnej.

3. Uwagi merytoryczne

Spośród jedenastu opracowań w cyklu pierwszym jest tekst pt. *Od kryzysu do kryzysu. Przypadek Federalnego Narodowego Stowarzyszenia Hipotecznego* (jest to rozdział w pracy zbiorowej wydanej w 2009 r.). Dr B. Pieliński założył sobie analizę rozwoju Stowarzyszenia Hipotecznego i jego miejsca w polityce mieszkaniowej USA. Faktycznie w tekście znajdujemy ewolucję działań (wpisanie stowarzyszenia w nowy ład, emitowanie papierów wartościowych zabezpieczonych hipoteką itd.) oraz roli jaką odgrywało wspomniane stowarzyszenie wtórnego rynku kredytów hipotecznych w wywołanie obecnego kryzysu na rynku hipotecznym w USA, który rozlał się na cały świat. W interesujący sposób pojawiają się tutaj refleksje na temat mechanizmu wtórnej dystrybucji kapitału.

Dzięki tym refleksjom wyprowadzona została swoista geneza kryzysu gospodarczego, który wybuchł w 2007 r. (ryzykowne kredyty, zwiększenie inwestycji w kredyty hipoteczne itd.). Reakcją na to były pierwsze programy antykryzysowe w USA, nacjonalizacja stowarzyszenia, wydanie aktów prawnych pobudzających gospodarkę, wprowadzenie systemu ulg podatkowych, nowe inwestycje itd.

Mam wrażenie, że to pierwsze opracowanie jest nieco przeekonomizowane, jak na cykl w dyscyplinie nauki o polityce.

W tym tekście Autor wprowadził nieco publicystyczne śródtytuły lub zwroty („uwłaszczone społeczeństwo”, „wypełnianie obietnicy”, „zatruta studnia” itd.).

Drugie opracowanie nosi tytuł: *Granice jako źródło biedy. Dyskusje wokół liberalizacji handlu* (jest to także rozdział w pracy zbiorowej z 2010 r.). Autor stara się odpowiedzieć na pytanie, jak na życie ludzi wpływa otwartość granic, którą Piszący sprowadza do liberalizacji handlu. B. Pieliński w swojej analizie powołuje się na model

Heckscher-Ohlina, wzmocnia go modelem Stolpera-Samuelsona i schematem Wintersa, a następnie poszukuje ewentualnego wpływu liberalizacji handlu na dobrobyt osób ubogich (odnosi się przy tym do polityki protekcyjnistycznej oraz do jej skutków).

Faktem pozostaje, że w opracowaniu tytułowe „granice” nie są analizowane. Dzieje się tak dlatego, że Autor uznał, że liberalizacja handlu jest tego ekwiwalentem. Jest to ponownie (podobnie jak w pierwszym tekście) nazbyt ekonomiczne podejście. Politolog pod pojęciem „granice” rozumiałby także ich polityczne i fizyczne bariery, w tym bez wątpienia wykorzystywałby także przykład Schengen oraz mobilność społeczną.

Szkoda, że to opracowanie nie kończy się wnioskami, czy też swoistym podsumowaniem (powinno pojawić się nawiązanie do celu pracy, stanu jego realizacji, z określonym uzasadnieniem).

Kolejny, trzeci tekst w cyklu został zatytułowany *Instytucjonalizmy a polityka społeczna* (jest to artykuł naukowy opublikowany w 2013 r. w „Problemach Polityki Społecznej. Studia i dyskusje”). Dr Pielński analizuje tutaj nurty nowego instytucjonalizmu (historyczny, racjonalnego wyboru, socjologiczny) w kontekście ich potencjalnego zastosowania (przydatności) do badań polityki społecznej. Cel pracy jest nieco zagmatwany (podwójny). Autor wspomina o teorii gier jako o odmianie instytucjonalizmu racjonalnego wyboru, ale także o teorii wyboru społecznego (która w innym miejscu pojawia się jako teoria wyboru publicznego). Ponadto zwraca uwagę na sprzężenie zwrotne pomiędzy systemem polityki społecznej a systemem politycznym.

Za interesujące należy uznać odniesienia do instytucjonalizmu historycznego, który wspiera poszukiwania sposobu opisanie zmiany społecznej. Terminem, za pomocą którego usiłuje się uchwycić ową zmianę społeczną jest punkt zwrotny (*critical juncture*), moment w którym poprzez przypadkowe oddziaływanie różnorodnych czynników, takich jak naciski grup interesu, specyficzne otoczenie instytucjonalne, wpływ określonej idei, zostaje podjęta decyzja, która skutkuje uruchomieniem procesu sprzężenia zwrotnego.

Wspomniany przez Autora punkt zwrotny wskazuje równocześnie na moment rozpoczęcia działania mechanizmu sprzężenia zwrotnego, jak i na moment, w którym mechanizm ten przestaje działać.

Nie jestem jednak pewny, czy stosowana przez B. Pielńskiego kategoria „program badawczy” w odniesieniu do jednej teorii jest poprawne. W rozumieniu Imre Lakatosa program badawczy zbudowany jest z wielu podejść teoretycznych stosowanych do jednego badania.

Czwarte opracowanie w recenzowanym cyklu jest artykułem naukowym pt. *Instytucjonalizm historyczny w kontekście polityki społecznej* (opublikowanym w 2013 r. tym samym periodyku, w którym ukazał się tekst trzeci). Ponownie zauważam słabość założonego celu badawczego, jego konstrukcji (zarysowanie fragmentu dorobku instytucjonalizmu historycznego). Generalnie w budowie celów badawczych powinno się unikać zwrotów typu: omawianie, zarysowanie, pokazywanie itd., gdyż niczego one nie wnoszą i nie sprzyjają budowie problemu badawczego.

O wiele ciekawsze spostrzeżenia czyni Autor w odniesieniu do wpływu różnych czynników społecznych, gospodarczych i politycznych na kształtowaną przez państwo politykę społeczną. Podobne, istotne ustalenia dotyczą punktów weto (w każdym państwie w obrębie całego procesu legislacyjnego istnieje określona liczba punktów, w których reprezentanci grup interesu mogą blokować uchwalenie nowego rozwiązania prawnego na poziomie parlamentu, lub na poziomie elektoratu). Autor zwraca uwagę na cztery formy oddziaływania poprzez mechanizm sprzężenia zwrotnego: 1. kreowanie grup interesu, 2. zjawisko zatraskiwania, 3. proces uczenia się, 4. pojawienie się nowego programu polityczno-społecznego.

W dalszej kolejności w tekście czwartym znajduje się analiza narzędzia *path-dependency* wraz jego odmianami: 1. odchodzenie od szlaku (*path-departing*), 2. porzucenie szlaku (*path-breaking*), 3. budowanie szlaku (*path-creating*). Przyznam, że w literaturze politologicznej częściej pojawia się tłumaczenie *path*, jako ścieżka, nie jako szlak, ale właściwie nie ma to większego znaczenia.

Za ciekawe należy uznać podjęte przez Autora próby wyjaśnienia kwestii polityczności polityki społecznej.

W tym opracowaniu także nie pojawia się zakończenie, co jest mankamentem wielu tekstów w cyklu.

W piątym opracowaniu zatytułowanym *Pomiędzy nowym a starym. Badanie zmian polityczno-społecznych z perspektywy instytucjonalizmu feministycznego* (jest to rozdział w pracy zbiorowej wydane w 2016 r.), dr B. Pielniński koncentruje się na problematyce trwałej zmiany.

Autor rozwija myśl instytucjonalną idąc w kierunku nowych nurtów tej teorii (instytucjonalizm dyskursywny zwany też konstruktywistycznym, który swoją refleksją obejmuje instytucje wraz z ideami i procesami komunikacyjnymi kształtującymi wizję otaczającego świata, instytucjonalizm feministyczny, który zakłada, że instytucje kształtują role płciowe, wpływają na nasze preferencje oraz naszą tożsamość). Jeżeli założymy, że

instytucje są nacechowane płciowo, to wówczas pojawia się obszar wyjaśniania instytucjonalizmu feministycznego (efekt wpływu instytucji na poszczególne jednostki może się znacząco różnić, mogą pojawić się odrębne normy dla mężczyzn i kobiet, lub odrębne reżimy płci rozumiane jako dominujące normy w obrębie pojedynczych organizacji lub społeczeństw, role mężczyzn i kobiet przypisane, czy też role mężczyzn i kobiet oczekiwane, patriarchalne relacje).

W dalszej części materiału analiza zmierza w kierunku stopniowania procesu pojawiania się zmiany (jej planowanie, wprowadzenie, instytucjonalizacja), oraz obejmuje problem odwrócenia zmiany (kierunek zmian po jakimś czasie może ulec odwróceniu).

Dr Pieliński w sposób niezwykle kompetentny wyjaśnia kluczowe pojęcie dla instytucjonalizmu feministycznego, jakim jest „zagnieżdżona nowość” posługując się relacjami pomiędzy tym co nowe, a tym co stare (nowe zasady stykają się ze starymi), dostrzegając przy tym, że zagrożeniem dla nowości jest kwestia legitymizacji instytucji, a przeprowadzona zmiana może zakłócić proces reprodukcji całej instytucji.

Do tego należy dodać niezwykle interesujące uwagi dotyczące procesów pamiętania starego oraz procesów zapominania starego, a także próby syntezy wszystkich form teorii instytucjonalnej.

Szósty tekst w cyklu nosi tytuł: *From polycentricity analysis to poverty analysis. Using IAD in social policy* (artykuł w „Problemach Polityki Społecznej” z 2014 r.). W opracowaniu znajdujemy próbę typologii porządku politycznego posiłkując się ustaleniami Polanyiego (intencjonalny, spontaniczny) oraz wymiarów policentryczności (normatywny, deskryptywny).

Istotą analizy jest jednak IAD z jego zewnętrznymi zmiennymi w działaniu na wejściu oraz atrybutami (informacje dostępne dla pojedynczego człowieka, modele mentalne generowane przez jednostki na bazie tego typu informacji).

IAD jest powiązany z instytucjonalizmem racjonalnego wyboru. Z kolei ściśle powiązane z IAD jest wprowadzone przez Sena *Capability Approach* (CA), które jednak obejmuje inne kryteria ewaluacji niż IAD. Kolejne sekwencje obejmują analizę dwóch głównych pojęć CA, którymi są: *functionings* i *capabilities*. Ciekawie przedstawia się próba porównania CA (Sena) z IAD (Ostrom) z perspektywy polityki społecznej oraz skatalogowanie odmian *rules* (np.: granice, kontrola danych, działania podejmowane przez osoby zajmujące szczególne stanowiska, informacje dostępne dla osób zajmujących szczególne stanowiska, możliwe rezultaty sytuacji działania itd.).

Podążanie w kierunku czynników biofizycznych definiujących ograniczenia materialne decyzji wykonanych w ramach danej sytuacji. W IAD *polycentricity* jest wyrażone głównie przez uwzględnienie (horyzontalne i wertykalne) powiązań instytucjonalnych pomiędzy różnymi sytuacjami działania.

Całość została zwieńczona próbami konceptualizacji kategorii *poverty* (ubóstwo), jakże ważnego terminu w badaniach polityki społecznej.

Następne opracowanie w cyklu zostało zatytułowane: *O granicach samonaprawiającego się społeczeństwa. Ekonomia społeczna a wykluczenie społeczne* (jest to rozdział w pracy zbiorowej wydanej w 2012 r.). Początkowe uwagi B. Pelińskiego dotyczą ekonomii społecznej i polityki społecznej. Następnie pojawia się pytanie badawcze, czy inkluzja społeczna, czy raczej pobudzanie aktywności społeczności lokalnej?

Autor stara się zgłębić trzy dominujące koncepcje polityki społecznej (*welfare state*, krytyka neoliberalnej *welfare state*, komunitaryzm). *Welfare state* przechodzi zauważalne przeobrażenia, tym bardziej, że pojawia się zjawisko upaństwowionej dystrybucji.

W dalszej kolejności pojawiają się istotne ustalenia dotyczące rezydualnej polityki społecznej oraz komunitaryzmu z jego ideą ożywienia życia wspólnotowego.

Niestety ten tekst w cyklu jest także pozbawiony wniosków końcowych i rekomendacji.

Ósmy tekst w cyklu nosi tytuł: *Koprodukcja* i jest częścią pracy zbiorowej wydanej w 2016 r. Autor zajmuje się w nim nie tylko genezą, ale także wyjaśnieniem tytułowego terminu podkreślając rolę mechanizmów oddolnego zarządzania dobrami publicznymi i wspólnymi zasobami.

Za istotną należy uznać próbę rozróżnienia kategorii *New Public Management* i *New Public Governance* z uwzględnieniem nacisku na efekty działań publicznych (*outcome*) a nie na wynik (*output*).

Jak w wielu innych tekstach Autor jest skrupulatny w wyjaśnianiu stosowanych pojęć, któremu towarzyszy ich typologia. Podobnie sytuacja wygląda z koprodukcją i jej typami (organizacyjnym i indywidualnym). Następnie powiązanie koprodukcji z *co-governance* (współrzędzenie), w którym pojedynczy obywatele są zaangażowani w tworzenie podstawowych założeń wybranej polityki publicznej oraz z *co-management* (współzarządzanie), w którym ludzie są włączani do dyskusji na temat tego, w jaki sposób najlepiej realizować określone z góry cele polityki publicznej. Oprócz tych kategorii w tekście znajdujemy także następujące kategorie: współplanowanie polityki, współprojektowanie usług, współfinansowanie usług, współzarządzanie usługami itd.

Niestety, także w tym opracowaniu nie znajdujemy zakończenia i wniosków z przeprowadzonych badań

Dziewiąty tekst w cyklu pt. *Co-production from simple observation to political vision*, jest artykułem opublikowanym w 2015 r. w periodyku „Polityka Społeczna”. Dr Pielіński stawia sobie za cel zbadanie pojedynczych i wspólnych stosunków pomiędzy produkcją a konsumpcją usług, a ponadto podaje drugi cel, jakim jest podążanie drogą, w której idea koprodukcji wpływa na myślenie o administracji publicznej oraz o polityce (*politics*), tym bardziej, że koprodukcja ma różne potencjalne, praktyczne i polityczne implikacje oraz jest immanentnym aspektem procesu dostarczania usług.

New Public Governance jest skuteczne w obszarze administracji publicznej, a idea policentryczności w strukturach politycznych.

Autor w tekście próbuje przesunąć akcenty z relacji pomiędzy państwem i rynkiem na relacje pomiędzy państwem a społeczeństwem, a *New Public Governance* jest mniej zainteresowane efektami (*output*) usług publicznych, a bardziej skoncentrowane jest na zmianie (*outcome*) i na jej wdrożeniu. Dr Pielіński wskazuje na trójścieżkowe ujęcie: *traditional administration, New Public Governance* oraz *New Public Management*. Na tym tle koprodukcja prowadzi do bardziej demokratycznego systemu politycznego, do decentralizacji struktur administracji publicznej, do ogniskowania się na relacjach pomiędzy producentami usług publicznych a obywatelami.

Autor słusznie zauważa, że funkcjonalna demokracja w formie *New Public Governance* wprowadza więcej fragmentacji do systemu politycznego niż korporacyzm, a funkcjonalna fragmentacja systemu politycznego może prowadzić do bardziej efektywnych sposobów zarządzania coraz bardziej heterogenicznych współczesnych społeczeństw, gdyż porządek policentryczny opiera się na wielu współzależnych wspólnotach, z których każda aspiruje do realizacji swoich własnych interesów i wartości.

Koprodukcja może być fundamentem nowego, wysoce zdecentralizowanego systemu politycznego. Taki system mógłby bazować na *self-governance* i *self-provision*, to znaczy, że jest on elementem wzmacniającym regiony, a to może być niezwykle postulatywne ustalenie badawcze dla procesów regionalizacji i decentralizacji.

Pewne ustalenia z tego tekstu zostały wykorzystane w tekście ósmym (koprodukcja) i *vice versa* (np. dotyczące NPG i NPM).

Dziesiąte opracowanie w cyklu to rozdział pt. *Nowy instytucjonalizm – dobrostan a gramatyka instytucjonalna*, który został opublikowany w pracy zbiorowej z 2018 r.

Mam wrażenie, że Autor nazbyt zogniskował się na ustaleniach Elinor Ostrom, co raczej jest zjawiskiem ograniczającym niż mobilizującym do dalszych poszukiwań (ta uwaga dotyczy wielu prac w ocenianym cyklu).

W tekście analizowane są nowe odmiany teorii instytucjonalizmu (dyskursywny, krytyczny, feministyczny). Dr B. Pieliński zakłada, że przedmiotem badań polityki społecznej powinien być przede wszystkim dobrostan jednostek i wydobywa różnice pomiędzy perspektywą instytucjonalną w politologii, nauce o polityce publicznej i polityce społecznej. Przy tym instytucje traktuje On jako zbiory reguł. Z kolei reguły to komunikaty instytucjonalne. To jest swoista ścieżka, która doprowadziła do stworzenia składni gramatyki instytucji (w tym reguł w użyciu – *rules-in-use*), jako zamkniętego zbioru elementów, z których na co dzień tworzy się komunikaty instytucjonalne kierujące w praktyce naszym życiem społecznym.

Tak skonstruowana składnia obejmuje pięć elementów: cechy, zobowiązania, cele, warunki, „i coś jeszcze”.

W tekście pojawia się konstatacja, że instytucje są zbiorami informacji a gramatyka instytucji pozwala określić jakość instytucji.

Ostatnie opracowanie w recenzowanym cyklu pt. *Sankcje socjalne w świetle gramatyki instytucjonalnej* jest współautorskie i zostało opublikowane jako artykuł w periodyku „Polityka Społeczna” w 2017 r. Jest to tekst bardzo mały, liczący tylko 5 stron, co w podziale na dwóch autorów nie jest imponujące.

B. Pieliński i współautor stosują koncepcję aktywnej polityki społecznej (polityki aktywizacji), definiują sankcje społeczne (sankcje pieniężne, sankcje socjalne), a to wszystko w oparciu o teorię gramatyki instytucjonalnej.

W dalszej części tekstu Autorzy wspierają się przepisami ustawy o pomocy społecznej odnoszącymi się do sankcji społecznych, analizują te regulacje stosując przy tym metodologię opartą o gramatykę instytucjonalną opracowaną w 1995 r. przez Sue Crawford i Elinor Ostrom. Teoria gramatyki instytucjonalnej pozwala w sposób ustrukturyzowany opisać komunikaty instytucjonalne, które z kolei są określane jako podzielane przez ludzi i zakorzenione w języku informacje na temat tego, jakie działania są nakazane, zakazane lub dozwolone dla poszczególnych uczestników życia społecznego. Informacje te mogą być przekazane ustnie, pisemnie lub też w innej formie zrozumiałej dla uczestników życia społecznego.

Autor wymienia trzy typy komunikatów instytucjonalnych: strategie, normy i reguły.

W tym opracowaniu B. Pieliński i współautor – inaczej niż w wielu innych tekstach – pokusili się o wnioski końcowe z przeprowadzonych badań.

Recenzowany cykl opracowań autorstwa dra B. Pielińskiego dedykowany jest istotnej subdyscyplinie nauk o polityce, jaką jest polityka społeczna. Autor prowadzi swoje analizy w oparciu o nowy instytucjonalizm oraz jego różne odmiany. Narzędziem analitycznym i ramą koncepcyjną jest tutaj przede wszystkim IAD (*Institutional Analysis and Development*). Autor konstatuje, że gramatyka instytucjonalna jako element w ramach IAD, jest najbardziej przydatna do badania polityki społecznej.

Podsumowując ocenę 11 tekstów tworzących cykl, należy podkreślić jego wysoką jednorodność, oraz spójność. Warstwa metodologiczna oraz teoretyczna opracowań jest, z małymi wyjątkami, zaawansowana o dużym ładunku eksplanacyjnym i postulatywnym.

Analiza prowadzona jest zgodnie ze sztuką i przy zastosowaniu specjalistycznego języka. Habilitant nie stroni od uwag odważnych oraz ustaleń niekonwencjonalnych, wyjaśnia stosowane kategorie, choć nie zawsze jest konsekwentny w ich stosowaniu.

Nie ulega wątpliwości, że cały cykl jest dobrze przygotowany pod względem merytorycznym, jednolity tematycznie, z dobrą warstwą teoretyczną i metodologiczną. Jednak jest to cykl liczący tylko 11 tekstów czyli skromny ilościowo (najmniejszy, z jakim się spotkałem w procedurze habilitacyjnej), ale także skromny objętościowo (149 stron, w tym jedna mikro- publikacja jest współautorska).

Autor nie ma nawyku kończenia tekstów konkluzjami i rekomendacjami dla świata nauki oraz dla świata praktyki. Zatem umiejętność wnioskowania i syntezy nie została należycie wykazana w przedstawionym osiągnięciu naukowym.

4. Konkluzja

Powiązany tematycznie cykl publikacji autorstwa dra Bartosza Pielińskiego pt. *Od instytucjonalizmu historycznego do gramatyki instytucjonalnej. Poszukiwanie specyfiki instytucjonalnych badań nad dobrostanem jednostek* (Warszawa 2019) jest zwartym, monograficznym, i logicznym zbiorem opracowań, które cechują się nie tylko dobrą warstwą merytoryczną, ale co równie ważne, są dobrze przygotowane pod względem teoretycznym i metodologicznym.

Do mankamentów zbioru zaliczam niezrozumiałe unikanie podsumowań i wnioskowania w poszczególnych opracowaniach oraz jego wielkość. 11 tekstów to trochę za

mało reprezentatywna próbka możliwości badawczych Habilitanta. W tekstach są także pewne potknięcia warsztatowe, które wymieniłem powyżej.

Mimo tych uwag, skłaniam się, aby zaproponowany cykl opracowań dra B. Pielińskiego ocenić pozytywnie.

Część II

O C E N A

dorobku naukowego organizacyjnego i dydaktycznego dra Bartosza Pielińskiego w związku z postępowaniem habilitacyjnym

Ocenę dorobku naukowego dr Bartosza Pielińskiego chciałbym przeprowadzić w kilku kontekstach, do których zaliczam: 1. dynamikę dorobku naukowego, 2. lokowanie publikacji, 3. tematykę badawczą, 4. pozostałą aktywność naukową, 5. dorobek organizacyjny i dydaktyczny, 6. Umiejdzynarodowienie.

1. Dynamika dorobku naukowego

Pierwszym kryterium oceny dynamiki rozwoju dorobku naukowego Habilitanta będzie ilość opublikowanych prac naukowych. Otóż doktor Bartosz Pieliński opublikował dotąd 25 tekstów naukowych. Struktura tych publikacji przedstawia się następująco:

- 1 samodzielna monografia naukowa
- 1 monografia współautorska (w j. angielskim opublikowana przez Komisję Europejską)
- 12 artykułów naukowych (w tym trzy współautorskie, cztery artykuły zostały opublikowane w języku angielskim, a jeden w języków mandaryńskim, z tego dwa zostały opublikowane za granicą),
- 11 rozdziałów w pracach zbiorowych (w tym jeden współautorski, dwa opublikowano w językach obcych, angielskim i hiszpańskim, z tego jeden opublikowano za granicą),

W sumie 8 publikacji napisano w języku angielskim, hiszpańskim lub mandaryńskim, z tego cztery ukazały się poza granicami kraju. Świadczy to o pewnym umiejdzynarodowieniu dorobku dr B. Pielińskiego.

W dokumentacji zawarta została informacja o czynnym udziale dra B. Pielińskiego w 13 konferencjach naukowych (w tym w siedmiu poza granicami kraju: Szwecja Holandia,

Finlandia, Francja Niemcy), podczas których wygłosił referaty (wśród nich pięć referatów ma charakter współautorski).

Wstępna ocena ilościowa dorobku naukowego dra Bartosza Pielińskiego wywołuje refleksję, że ten dorobek mógłby być większy. W przypadku zgłoszenia powiązanego tematycznie cyklu publikacji jako głównego osiągnięcia w postępowaniu habilitacyjnym, opublikowanie tylko jednej samodzielnej monografii i to będącej efektem tzw. podoktorskim, może budzić pewien niedosyt, tym bardziej, że także sam cykl nie jest obszerny. Jednak doceniam przecież nie tylko ilość prac habilitanta i ich objętość (też dyskusyjną, o czy szerzej w dalszej części oceny), ale także ich jakość.

2. Lokowanie publikacji

Wydawnictwa, tytuły czasopism, ośrodki naukowe, także miasta, w których naukowcy publikują swoje teksty jest niezwykle wymowną informacją, nadającą przy tym określoną specyfikę ich dorobkowi oraz często stającą się swoistym nośnikiem ich dalszej kariery i generatore odpowiedniego *impactu*.

W odniesieniu do dorobku naukowego dr B. Pielińskiego lokowanie publikacji przedstawia się następująco:

Samodzielna monografia ukazała się w Domu Wydawniczym Elipsa (Warszawa).

Monografia współautorska została wydana przez Biuro Publikacji Unii Europejskiej w Luksemburgu.

Czasopisma naukowe, w których ukazało się 12 artykułów Habilitanta to:

„Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje” - 4

„Polityka Społeczna” - 2

„International Journal of Sociology and Social Policy” – 1

„Voluntas” International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations – 1

„Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Oeconomica” -1

„Kultura i Edukacja” – 2

„Trzeci Sektor” – 1

Można stwierdzić, że powyższe tytuły czasopism naukowych są ważne dla publikacji z zakresu polityki społecznej oraz cechują się odpowiednim zasięgiem i odbiorem czytelnictwem.

11 rozdziałów w pracach zbiorowych ukazało się w następujących wydawnictwach:

Wydawnictwo Aspra JR (Warszawa) – 1

Instytut Polityki Społecznej (Warszawa) – 1
Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Toruńskiego -1
Wydawnictwo Edukacyjne Akapit (Toruń) – 2
Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego (Warszawa) – 3
Fundacio General de la Universidad de Valencia -1
Collegium Civitas (Warszawa) – 1
Polskie Towarzystwo Socjologiczne (Gdańsk) -1

W przypadku wydawnictw w pracach zbiorowych ich dobór w niewielkim stopniu zależy od jednego Autora (chyba, że jest jednocześnie redaktorem tomu). Jednak wymienione wydawnictwa są ważne zarówno pod względem prestiżu, jak i obszaru merytorycznego właściwego dla polityki społecznej (a szerzej także dla nauk o polityce).

Podsumowując całość uwag dotyczących lokowania publikacji dra B. Pielńskiego można stwierdzić, że jest ono trafne i przemyślane, a przy tym oddaje specyfikę badawczą Autora.

W tym miejscu recenzji kilka słów chciałbym poświęcić objętości wszystkich rozdziałów w pracach zbiorowych oraz artykułów naukowych. Zauważyłem, że oprócz tekstów prawidłowo skomponowanych, tj. liczących 15-22 stron (takich opracowań w dorobku Habilitanta jest dziewięć) znajdujemy także teksty niepokojące małe, tj. liczące 5-10 stron (takich tekstów jest sześć, w tym aż trzy z jedenastu w zgłoszonym cyklu). Zastanawia mnie artykuł opublikowany w „Polityce Społecznej” pt. *Sankcje socjalne...*, który liczy pięć stron i w dodatku jest współautorski. To jest doprawdy dziwne, nawet przy zachowaniu dużej tolerancji w odniesieniu do objętości opracowań naukowych. Podobnie zaskakuje sześciostronicowy artykuł opublikowany w „Trzecim Sektorze” pt. *Skandynawskie państwo dobrobytu...*, czy też siedmiostronicowy artykuł w „Polityce Społecznej” pt. *Co-production – from simple* To są dziwne i niezrozumiałe przypadki publikacyjne widniejące także w zgłoszonym cyklu (z wyjątkiem jednego). Jeżeli cykl jest mały (jedenaście artykułów), a dodatkowo w tym cyklu są bardzo małe opracowania, to zastanawiałem się, czy tak skonstruowana próbka możliwości badawczych Autora jest wystarczająca i reprezentatywna?

Natrafiamy także na nieliczne teksty duże o objętości pomiędzy 24 – 30 stron (w dorobku B. Pielńskiego są trzy takie teksty, w tym jeden w głównym cyklu. Jest to trzydziestostronicowy rozdział w pracy zbiorowej zatytułowany *Pomiędzy nowym a starym...*).

W przypadku dwóch publikacji Autor nie podał zakresu ich stron.

Reasumując wkład Habilitanta do opracowań jest nierównomierny i ta nierównomierność dotyczy także zgłoszonego cyklu, co siłą rzeczy ten cykl obciąża (w tym przypadku ograniczoną próbką i zawężoną reprezentatywnością).

3. Tematyka badawcza

Dorobek naukowy doktora Bartosza Pielińskiego jest wyrazisty i zawiera się w subdyscyplinie nauk o polityce, jaką jest polityka społeczna. Z kolei w ramach uprawianej polityki społecznej wskazać należy na silny nurt teoretyczny, w tym zogniskowany wokół neoinstytucjonalizmu. To właśnie wokół aplikacji neoinstytucjonalizmu w badaniach polityki społecznej koncentruje się cykl publikacji zgłoszony przez Habilitanta jako główne osiągnięcie naukowe. Autor poszukuje nowych rozwiązań inspiracji i eksplanacji neoinstytucjonalnych, w tym feministycznych (np. rozdział z 2016 r. pt. *Pomiędzy nowym a starym. Badanie zmian polityczno-społecznych z perspektywy instytucjonalizmu feministycznego* oraz rozdział opublikowany w 2018 r. pt. *Nowy instytucjonalizm – dobrostan a gramatyka instytucjonalna*). Również cenne są sposoby przenoszenia ustaleń badaczy zagranicznych (Ostrom, Sen i inni) na grunt polskiej nauki o polityce społecznej. Autor wykorzystuje także narzędzia badawcze (IAD oraz gramatyka instytucjonalna), co dodatkowo podnosi walor teoretyczny i metodologiczny opracowań (zwracam tutaj uwagę przykładowo na artykuł z 2013 r. pt. *Instytucjonalizmy a polityka społeczna*, artykuł z tego samego roku pt. *Instytucjonalizm historyczny w kontekście polityki społecznej* oraz artykuł z 2014 r. pt. *From polycentricity analysis to poverty analysis. Using IAD in social policy*).

Za ciekawe w dorobku B. Pielińskiego należy uznać zestawienia ekonomii społecznej (także jako gospodarki społecznej) z polityką społeczną i poszukiwania porównawcze idące właśnie w tym kierunku (np. rozdział w pracy zbiorowej z 2011 r. pt. *Rola lidera w rozwoju gospodarki społecznej*, rozdział w pracy zbiorowej z 2012 r. pt. *O granicach samonaprawiającego się społeczeństwa. Ekonomia społeczna a wykluczenia społeczne*), czy poszukiwania wpływu kryzysu, ewentualnie liberalizacji granic na politykę społeczną i kondycję społeczeństwa, co w praktyce jest wciąż wiązaniem ekonomii społecznej z polityką społeczną (np. rozdział z 2009 r. pt. *Od kryzysu do kryzysu. Przypadek Federalnego narodowego Stowarzyszenia Hipotecznego*, czy rozdział z 2010 r. pt. *Granice jako źródło biedy. Dyskusje wokół liberalizacji handlu*).

Zauważyłem ciekawe inklinacje w badaniach B. Pielińskiego do rygorystycznego wyjaśniania stosowanych pojęć, którymi operuje w podejmowanych analizach polityki

społecznej. To jest dający się zidentyfikować wkład Habilitanta do rozwoju i porządkowania siatki pojęć z zakresu polityki społecznej (np. rozdział opublikowany w 2016 r. pt. *Koprodukcja*, artykuł z 2015 r. pt. *Co-production from simple observation to political vision*, czy artykuł z 2017 r. pt. *Sankcje socjalne w świetle gramatyki instytucjonalnej...*).

Zauważalnym nurtem w badaniach dra B. Pelińskiego jest badanie organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw społecznych (warto tutaj podać przykład artykułu z 2015 r. pt. *Poland: A New Model of Government-nonprofit Relations*, rozdział z 2016 r. pt. *Społeczeństwo obywatelskie*, monografię współautorską opublikowaną w 2016 r. pt. *Social Enterprises and Their Eco-Systems...*, czy rozdział w pracy zbiorowej pt. *Państwo, rynek i organizacje trzeciego sektora w społeczeństwie postindustrialnym* opublikowany w 2010 r.).

Oczywiście nie sposób pominąć w dorobku B. Pelińskiego tematyki dotyczącej azjatyckich rozwiązań w polityce społecznej. Na uwagę zasługuje tutaj przede wszystkim samodzielna monografia naukowa pt. *Między Japonią a Singapurem. Rozwój polityki społecznej w Azji Wschodniej* (Warszawa 2013). Dwa lata później ukazał się artykuł naukowy poświęcony *wschodnioazjatyckiej polityce społecznej wobec wyzwań starzejącego się społeczeństwa*. Z kolei rok przed publikacją monografii ukazał się artykuł naukowy pt. *Polityka społeczna wobec starzejącego się społeczeństwa rozwój systemu emerytalnego i systemu ubezpieczenia opieki długoterminowej w Japonii*. Do tego należy dodać także artykuł naukowy z 2009 r. pt. *On the Inevitability of Convergence. The History of the Transformation of the Social Policy Models in East Asia*.

O wiele rzadziej Autor odnosi się do doświadczeń skandynawskich, które przecież są niezmiernie bogate w obszarze szeroko pojętej polityki społecznej. W przedstawionym dorobku można wskazać na jeden tekst o tej tematyce opublikowany w roku 2010 pt. *Państwo, rynek i organizacje trzeciego sektora w społeczeństwie postindustrialna. Przegląd koncepcji i synteza dorobku*.

Wszystkie wymienione nurty w tematyce badawczej dra B. Pelińskiego (główne i poboczne) ewidentnie osadzone są w obszarze polityki społecznej. To właśnie przez pryzmat badania tej polityki i jej teoretycznych wyjaśnień ujawnia się rozpoznawalność osiągnięć naukowych dra B. Pelińskiego.

4. Pozostała aktywność naukowa

Dr Bartosz Pielński brał udział w charakterze wykonawcy w trzech międzynarodowych projektach badawczych, w tym w 7 Programie Ramowym Komisji Europejskiej. W przypadku jednego programu międzynarodowego sterowanego przez The Johns Hopkins Center for Civil, Society dr B. Pielński był kierownikiem zespołu polskiego.

W dalszej części Autoreferatu Habilitant wskazuje także na trzy projekty badawcze realizowane z dotacji UW, którymi kierował.

Tematyka badań prowadzonych w ramach tych projektów zawierała się ściśle w polityce społecznej, gdyż były to modele porównawcze przedsiębiorstw społecznych, wkład trzeciego sektora do rozwoju społeczno-ekonomicznego w Europie, ekosystem przedsiębiorstw społecznych, filantropia poprzez prywatyzację, sankcje społeczne, model instytucjonalnej analizy i rozwoju, instytucjonalizmy w analizach polityki społecznej itd.

Intensywność aktywności naukowej dra B. Pielńskiego oddają także wystąpienia podczas międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych. Takich referatów było 13 (w tym dziewięć podczas konferencji międzynarodowych, z tego 7 poza granicami kraju, w m.in.: Sztokholmie, Helsinkach, Hanowerze itd.). Jednak wśród wspomnianych 13 referatów konferencyjnych pięć ma charakter współautorski, co oczywiście w pewien sposób ogranicza wkład Habilitanta do tych referatów.

Tematyka wystąpień konferencyjnych pokrywa się z głównym obszarem zainteresowania dra B. Pielńskiego. W wygłoszonych referatach pojawiają się sankcje socjalne, organizacje trzeciego sektora, koncepcja i idea państwa dobrobytu, przedsiębiorstwa społeczne itd. Wszystkie wymienione kwestie są konsekwentnie podejmowane przez Habilitanta i reprezentowane praktycznie w całym przedłożonym dorobku naukowym.

Na uwagę zasługuje członkostwo dra Pielńskiego w trzech organizacjach naukowych, w tym w jednej międzynarodowej (International Society for Third-Sector Research - ISTR). Pozostałe dwa stowarzyszenia to: Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej oraz Polskie Towarzystwo Socjologiczne.

Dr B. Pielński opracował siedem ekspertyz na zamówienie, w tym trzy o charakterze współautorskim i trzy międzynarodowe. Tematyka tych opracowań dotyczy różnych aspektów polityki społecznej (np. Klinika Usług Społecznych, przedsiębiorstwa społeczne, społeczeństwo obywatelskie, organizacje trzeciego sektora, pomoc społeczna w Japonii itd.).

Ponadto Habilitant jest recenzentem publikacji naukowych dla kilku czasopism i instytucji („Polish Political Yearbook”, „International Management”, „International Journal of Sociology and Social Policy”, „Polityka Społeczna”, „Problemy Polityki Społecznej”).

Aktywność naukowa dra B. Pelińskiego została doceniona przez władze Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW, które przyznały Jemu w 2009 r. nagrodę Dziekana Wydziału za osiągnięcia naukowe.

Podsumowując pozostałą aktywność naukową dra B. Pelińskiego chciałbym podkreślić, że brakuje mi udziału Habilitanta w komitetach redakcyjnych lub radach programowych czasopism naukowych. Zaproszenie do takich gremiów jest przecież dużym wyróżnieniem i uznaniem dorobku oraz kompetencji merytorycznych. Brakuje mi także udziału Habilitanta w stażach i stypendiach naukowych.

5. Dorobek organizacyjny i dydaktyczny

Aktywność organizacyjna dra B. Pelińskiego została zaprezentowana przez pryzmat Jego udziału w komitetach organizacyjnych dwóch konferencji naukowych (krajowej i międzynarodowej).

Od 2016 roku Habilitant pełni funkcję wicedyrektora Instytutu Polityki Społecznej UW, co z pewnością sprzyja wzbogaceniu doświadczenia w zarządzaniu instytucjami naukowymi.

W 2018 r. Dziekan Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych UW przyznał dr B. Pelińskiemu nagrodę organizacyjną.

Aktywność dydaktyczna dra Bartosza Pelińskiego została zaprezentowana w autoreferacie poczynając od udziału w jednym projekcie krajowym ale o zasięgu międzynarodowym pt. *Janusz Korczak w starej i nowej Europie* (2014-2016). Habilitant także współzarządzał tym projektem, który m.in. polegał na organizacji warsztatów.

Dodatkowo Habilitant informuje o swojej aktywności w charakterze animatora współpracy z otoczeniem w ramach projektu uniwersyteckiego dotyczącego pozyskiwania promotorów prac dyplomowych, studentów oraz partnerów spoza uniwersytetu do udziału w projekcie oraz we wdrażaniu zajęć pilotażowych na UW w nowatorskiej formule *Service Learning*.

Dr B. Pieliński jest członkiem Rady Merytorycznej Inkubatora Uniwersytetu Warszawskiego będącego częścią Uniwersyteckiego Ośrodka Transferu Technologii.

Mam duży niedosyt informacji dotyczących aktywności dydaktycznej dra B. Pielińskiego, gdyż z przedłożonej dokumentacji nie dowiadujemy się nic o prowadzonych zajęciach. Chciałbym wiedzieć np. jakiego rodzaju zajęcia dydaktyczne prowadził Habilitant, na jakich kierunkach, czy był promotorem prac (np. licencjackich), czy był promotorem pomocniczym w przewodach doktorskich? itd. Tego w załączonej dokumentacji nie znalazłem.

Ponadto Autor wspomina o udziale w trzech krajowych konferencjach dydaktycznych, na których wygłosił referaty poświęcone osobom starszym, społeczeństwu obywatelskiemu, czy japońskiej polityce społecznej.

Muszę przyznać, że tak a nie inaczej przedstawiająca się aktywność dydaktyczna i organizacyjna dra B. Pielińskiego (wynikająca z dokumentacji) jest silnie ograniczona, wręcz skromna.

6. Umiejdzynarodowienie

W poprzednich częściach opinii wskazałem już na międzynarodowe elementy w dorobku dra B. Pielińskiego. Są to cztery opracowania naukowe opublikowane poza granicami kraju oraz siedem referatów wygłoszonych na konferencjach poza Polską (w tym pięć referatów współautorskich).

Z załączonej dokumentacji dowiadujemy się także, że Habilitant wziął udział w dwóch międzynarodowych konsorcjach badawczych. W jednym przypadku jako współzałożyciel i współpracownik (IGRI), a w drugim jako członek komitetu zarządzającego (COST).

Ponadto Dr Bartosz Pieliński brał udział w charakterze wykonawcy w trzech międzynarodowych projektach badawczych, w tym w 7 Programie Ramowym Komisji Europejskiej. W przypadku jednego programu międzynarodowego sterowanego przez The Johns Hopkins Center for Civil, Society dr B. Pieliński był kierownikiem zespołu polskiego.

Na uwagę zasługuje członkostwo dra Pielińskiego w jednym naukowym stowarzyszeniu międzynarodowym (International Society for Third-Sector Research (ISTR) oraz napisanie trzech ekspertyz (opracowań) o zasięgu międzynarodowym (ICSEM Working Papers, East-West Management Institute).

Jestem zaskoczony, że dr B. Pieliński nie był na żadnym zagranicznym stażu lub stypendium naukowym, nawet w ramach programu Erasmus.

Konkluzja generalna

Powyższa ocena powiązanego tematycznie cyklu publikacji autorstwa dra Bartosza Pielińskiego pt. *Od instytucjonalizmu historycznego do gramatyki instytucjonalnej. Poszukiwanie specyfiki instytucjonalnych badań nad dobrostanem jednostek* (Warszawa 2019) oraz dorobku naukowego, organizacyjnego i dydaktycznego zawiera uwagi, które mają charakter zarówno generalny (wielkość cyklu, reprezentatywność recenzowanej próbki, objętości tekstów, ich warstwa merytoryczna, teoretyczna, metodologiczna, ograniczone wnioski), jak i charakter dodatkowy (nie wykazana w pełni aktywność dydaktyczna, ograniczona aktywność organizacyjna, brak udziału w stażach i stypendiach naukowych). Gdyby pokusić się o próbę bilansu tych uwag, to jednak przeważają te które, można określić jako pozytywne (w tym przede wszystkim jakość merytoryczna i teoretyczna opracowań w cyklu).

W tym stanie rzeczy skłaniam się ku stwierdzeniu, że dorobek przedstawiony przez Habilitanta spełnia warunki stawiane przez ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r.

Szczecin, 21.06.2019.

Janusz Ruskowski